

§ Z ORZECZNICTWA SĄDU NAJWYŻSZEGO

GŁOSA do wyroku SN z dnia 14 czerwca 2011 r. — IV KK 159/11

TEZA

Wraz z wprowadzeniem art. 89 § 1a k.k., nie uległ zmianie art. 89 § 1 k.k., to na podstawie tego przepisu sąd jest uprawniony do orzekania kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia, gdy połączeniu w wyroku łącznym podlegają kary orzeczone z warunkowym i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania. Za takim wnioskiem przemawia obecnie argument *a maiori ad minus* z art. 89 § 1a k.k.

GŁOSA

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy dokonał wykładni art. 89 § 1a k.k. uznając, że przepis ten zezwala na orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania nie tylko w sytuacji, gdy łączeniu podlegają kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ale także wtedy, gdy w grę wchodzi kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, a nadto postawił pytanie, czy dodanie § 1a do art. 89 § 1 k.k. uzasadnia zmianę dotychczasowej wykładni tego przepisu.

Do tej pory w judykaturze w zasadzie zgodnie przyjmowano, że w sytuacji, gdy łączeniu podlega kara z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez takiego zawieszenia, na podstawie art. 89 § 1 k.k., możliwe jest orzeczenie jedynie kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a nie można orzec łącznej kary bezwzględnej, jak też wymierzyć tej kary z warunkowym zawieszeniem, gdy podstawę wymiaru kary łącznej stanowią kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Zasadnie Sąd Najwyższy przyjmował, że:

— „Unormowanie zawarte w art. 89 § 1 k.k. nie daje podstaw do orzeczenia wyrokiem łącznym kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w sytuacji, gdy łączeniu podlegają wyłącznie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania”¹.

¹ Uchwała SN z dnia 25 października 2000 r. — I KZP 28/2000, OSNKW 2000, nr 11–12, poz. 91 z glosami krytycznymi D. Wysockiego, OSP 2001, nr 3, s. 158–160; J. Misztal-Koneckiej, PS 2001, nr 7–8, s. 126–133; Ł. Gramzy, OSP 2001, nr 9, s. 419–420; D. Kali, AG 2002, nr 1, s. 77–82;

— „W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego jej zawieszenia — orzeczenie kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w wyroku łącznym (art. 89 § 1 k.k.) nie jest dopuszczalne”².

Za taką interpretacją przemawiało — zdaniem Sądu Najwyższego — nie tylko niepogarszanie sytuacji prawnej skazanego w wyniku wydania wyroku łącznego, ale także wykładnia językowa art. 89 § 1 k.p.k. Organ ten zwracał uwagę, że użycie w tym przepisie sformułowania, że sąd może warunkowo zawiesić wykonanie kary łącznej, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69 k.k. ma sens w układzie, w którym połączeniu uległy kary bezwzględne i kary warunkowo zawieszane. Organ ten zwracał uwagę na wykładnię gramatyczną analizowanego przepisu, w którym wymieniono kary podlegające łączeniu, używając koniunkcji pomiędzy zwrotami „z warunkowym zawieszeniem” i „bez warunkowego zawieszenia ich wykonania”³. Miał też na uwadze argument niepogarszania sytuacji oskarżonego w wyniku orzekania kary łącznej. Sąd Najwyższy podnosił, że normatywna treść art. 89 § 1 k.k. określa rodzaj kar, które mogą być objęte karą łączną w wyroku łącznym oraz wyznacza

aprobuje P. Zwołaka, PS 2002, nr 4, s. 114–120 i aprobuje S. Zabłockiego: Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego — Izba Karna, Pal. 2000, nr 11–12, s. 189–192 i R. A. Stefańskiego: Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2000 r., WPP 2001, nr 1, s. 111–113.

² Uchwała SN z dnia 27 marca 2001 r. — I KZP 2/2001, OSNKW 2001, nr 5–6, poz. 41 z głosami krytycznymi K. Grzegorzcyka, WPP 2001, nr 2, s. 150–157, J. Matrasa, Prok. i Pr. 2002, nr 1, s. 119–123, W. Marcinkowskiego, WPP 2002, nr 3, s. 160–162, aprobuje M. Gajewskiego, Mon. Praw. 2001, nr 18, s. 940–943 oraz uwagami aprobuje S. Zabłockiego: Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego — Izba Karna, Pal. 2001, nr 5–6, s. 190–191 i R. A. Stefańskiego: Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 r., WPP 2002, nr 1, s. 113–116, wyrok SN z dnia 8 stycznia 2003 r. — III KK 403/02, OSNw SK 2003, poz. 23, wyrok SN z dnia 3 kwietnia 2003 r. — IV KK 115/03, OSNwSK 2003, poz. 713, wyrok SN z dnia 22 czerwca 2004 r. — V KK 50/04, nieubl., wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2005 r. — III KK 54/05, OSNwSK 2005, poz. 778, wyrok SN z dnia 5 października 2004 r. — V KK 234/04, OSNKW 2004, nr 10, poz. 90, wyrok SN z dnia 14 kwietnia 2005 r. — III KK 54/05, OSN Prok. i Pr. 2005, nr 11, poz. 3, wyrok SN z dnia 15 listopada 2005 r. — IV KK 256/05, OSBNw SK 2005, poz. 2056, wyrok SN z dnia 16 grudnia 2005 r. — V KK 414/05, OSN Prok. i Pr. 2006, nr 5, poz. 5, wyrok SN z dnia 19 października 2006 r. — V KK 191/06 — V KK 191/06, OSNKW 2006, poz. 1980, wyrok SN z dnia 19 grudnia 2006 r. — IV KK 446/06, OSNwSK 2006, poz. 2500, wyrok SN z dnia 14 marca 2007 r. — II KK 6/07, OSNwSK 2007, poz. 609, wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2007 r. — IV KK 155/07, OSN Prok. i Pr. 2007, nr 9, poz. 4, wyrok SN z dnia 16 czerwca 2007 r. — V KK 133/07, OSNwSK 2007, poz. 1261, wyrok SN z dnia 19 grudnia 2007 r. — III KK 408/07, OSNwSK 2007, poz. 2890, wyrok SN z dnia 19 marca 2008 r. — IV KK 45/08, OSN Prok. i Pr. 2008, nr 6, poz. 6, postanowienie SA w Katowicach z dnia 24 sierpnia 2005 r. — II AKz 530/05, KZS 2005, nr 12, poz. 69, wyrok SA w Szczecinie z dnia 15 marca 2006 r. — II AKa 37/06, Orz. SA w Szczecinie, PA w Szczecinie, postanowienie SA we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2006 r. — II AKz 634/06, OSA 2008, nr 1, poz. 3, wyrok SA w Krakowie z dnia 27 marca 2008 r. — II AKa 40/08, OSN Prok. i Pr. 2009, nr 2, poz. 2 wyrok SA w Krakowie z dnia 27 marca 2008 r. — II AKa 40/08, OSN Prok. i Pr. 2009, nr 2, poz. 26.

³ Uzasadnienie uchwała SN z dnia 25 października 2000 r. — I KZP 28/2000.

końcowy, dopuszczalny wynik łączenia wyrażający się w karze z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Nie ma w nim w ogóle mowy o możliwości orzeczenia kary łącznej bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Gdyby ustawodawca dopuszczał możliwość wymierzenia kary bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, to przepis ten musiałby mieć inne brzmienie, a mianowicie: „sąd może orzec karę łączną bez warunkowego zawieszenia, albo zawiesić jej wykonanie jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 69”⁴.

W doktrynie zagadnienie to było sporne.

Prezentowany był pogląd, że w razie łączenia kar z warunkowym zawieszeniem wykonania i bez warunkowego zawieszenia wykonania możliwe jest orzeczenie kary łącznej bez warunkowego zawieszenia⁵.

Wypowiadano też zdanie, że połączenie tego rodzaju kar jest możliwe tylko wówczas, gdy zostaje warunkowo wykonanie kary łącznej⁶.

W glosowanym wyroku Sąd Najwyższy słusznie zauważył, że sytuacja uległa diametralnej zmianie wraz z dodaniem do art. 89 k.k. § 1a⁷ w brzmieniu: „W razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.” Przepis ten daje podstawę do orzeczenia jako kary łącznej bezwzględnej kary pozbawienia wolności, mimo że żadna z podlegających łączeniu kar pozbawienia wolności nie była kara bezwzględna. Jest oczywiste, że tak orzeczona kara łączna jest niekorzystna dla oskarżonego. W związku z tym Sąd Najwyższy zadał pytanie, czy wspomniana nowelizacja art. 89 k.k. nie powoduje zmiany interpretacji art. 89 § 1 k.k. w kierunku dopuszczenia na jego podstawie możliwości orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności.

W doktrynie trafnie podnosi się, że zmiana wykładni sądowej może być

⁴ Uzasadnienie uchwały SN z dnia 27 marca 2001 r. — I KZP 2/2001.

⁵ J. Matras, *Głosa do uchwały SN z dnia 27 marca 2001 r.*, s. 121–122, T. Grzegorzczak, *Głosa do uchwały SN z dnia 27 marca 2001 r.*, s. 112 i nast.; J. Raglewski, *Kontrowersje związane z orzekaniem kary łącznej na tle kodeksu karnego*, „PiP” 2003, nr 5, s. 92 i nast.; P. Kardas (w:) G. Bogdan, Z. Ćwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–116 Kodeksu karnego*, t. 1, Warszawa 2007, s. 986–991; J. Giezek (w:) J. Giezek, N. Kłaczyńska, G. Łabuda, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 584; A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 265.

⁶ G. Rejman (w:) E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman, J. Wojciechowska, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz pod red. G. Rejman*, Warszawa 1999, s. 1226, A. Gaberle, J. Gaberle, *Orzekanie wyrokiem łącznym bezwzględnej kary pozbawienia wolności*, „PS” 2008, nr 6, s. 63 i nast., P. Zwolak, *Głosa do uchwały SN z dnia 25 października 2000 r.*, s. 116, P. Kozłowska-Kliś (w:) M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Warszawa 2007, s. 188, T. Bojarski (w:) T. Bojarski, A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 152.

⁷ Przepis ten dodany przez art. 1 pkt 19 lit.b ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy — Kodeks karny, ustawy — Kodeks postępowania karnego, ustawy — Kodeks karny wykonawczy, ustawy — Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (DzU nr 206, poz. 1589).

podyktowana zmianą normatywną, jaka nastąpiła w systemie prawa⁸. Mając to na uwadze w literaturze wyrażono pogląd, że w kontekście unormowania art. 89 § 1a k.k. trzeba dokonać ponownej wykładni § 1 tego przepisu, przyjmując, że w sytuacji opisanej w § 1 można orzec bezwzględną karę łączną, argumentując, że skoro „można orzec bezwzględną karę pozbawienia wolności jako karę łączną w sytuacji określonej w § 1a, to tym bardziej jest możliwe orzeczenie jako kary łącznej bezwzględnej kary pozbawienia wolności w sytuacji określonej w § 1 tego artykułu, gdy łączeniu podlegają nie tylko kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ale także kary bezwzględne⁹”.

Takie rozumowanie nie jest trafne. Art. 89 § 1a k.k. dotyczy wyłącznie kary pozbawienia wolności, a § 1 tego przepisu ma zastosowanie także do ograniczenia wolności i grzywny. Dokonując nowej wykładni tego przepisu ze względu na treść § 1a tego artykułu, nie można jej ograniczać tylko do kary pozbawienia wolności, skoro dotyczy także innych rodzajów kar. Trzeba interpretować cały przepis, a nie tylko jego fragment odnoszący się do kary pozbawienia wolności. Przyjęcie proponowanego wyżej znaczenia art. 89 § 1 k.k. nakazywałoby uznać, że możliwe jest, na jego podstawie, orzeczenie jako kary łącznej bezwzględnej kary pozbawienia wolności, gdy łączeniu podlegają kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary i bez jej warunkowego zawieszenia wykonania, a zgodnie z jednolitą dotychczas wykładnią sądową należałoby przyjąć, że nie jest dopuszczalne orzeczenie kary łącznej ograniczenia wolności lub grzywny bez warunkowego jej zawieszenia w sytuacji, gdy chociażby jedna z tych kar podlegających łączeniu jest orzeczona z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Na orzeczenie łącznej kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia, o ile wykonanie jednej z kar pozbawienia wolności podlegającej łączeniu jest warunkowo zawieszona, pozwala — jak to przyjął Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku — art. 89 § 1a k.k. Wprawdzie wprost nie przewiduje takiej sytuacji, ale na możliwość taką wskazują wyniki wykładni logicznej. Skoro możliwe jest orzeczenie łącznej kary bezwzględnej pozbawienia wolności w sytuacji, gdy podlegające łączeniu kary orzeczone są z warunkowym zawieszeniem wykonania, to — zgodnie z rozumowaniem argumentum *a maiori ad minus* — jest taka możliwość, gdy któraś z kar podlegających łączeniu jest karą bezwzględną. Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku trafnie rozumowaniem tym posłużył się do art. 89 § 1a k.k., a nie jak to uczyniono w doktrynie do art. 89 § 1 k.k.

Dodanie do art. 89 § 1a k.k. wzmacnia zasadność dotychczasowej sądowej wykładni art. 89 § 1 k.k., gdyż wskazuje, że tylko w sytuacji określonej w tym pierwszym przepisie można orzec bezwzględną karę łączną pozbawienia wolności, z rozszerzeniem jego zakresu w drodze *argumentum a fortiori* na podlegające

⁸ A. Zoll w: G. Bogdan, Z. Cwiakalski, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1–116 Kodeksu karnego*, t. 1, Warszawa 2007, s. 79.

⁹ P. Hofmański, L. K. Paprzycki (w:) J. Bojarski, M. Bojarski, M. Filar, W. Filipkowski, O. Górniok, S. Hoc, P. Hofmański, M. Kalitowski, M. Kulik, L. K. Paprzycki, E. Pływaczewski, W. Radecki, Z. Sienkiewicz, Z. Siwik, R. A. Stefański, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, L. Wilk, *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. M. Filara, Warszawa 2010, s. 468.

łączeniu kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania.

Dla wykładni art. 89 § 1 k.k. nie bez znaczenia jest też fakt, że nie było też celem ustawodawcy rozszerzanie zakresu art. 89 § 1 k.k., by objąć nim także możliwość orzeczenia łącznej kary bezwzględnego pozbawienia wolności w razie łączenia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Nowelą z dnia 5 listopada 2009 r., którą dodano § 1a do tego artykułu zmieniano też jego § 1 i nic nie stało na przeszkodzie, by wyraźnie zapisać taką możliwość, tym bardziej, że jego zmiana miała na celu usunięcie wątpliwości, czy przepis ten dotyczy tylko orzeczenia kary łącznej w wyroku łącznym, czy także w razie jednoczesnego sądenia sprawcy kilku przestępstw pozostających w zbiegu realnym. Sąd Najwyższy w tej kwestii zajmował stanowisko, że „Przepis art. 89 § 1 k.k. dotyczy orzekania o karze łącznej w ramach wyroku łącznego. Nie dotyczy on zatem orzekania o karze łącznej w razie jednoczesnego sądenia sprawcy kilku przestępstw pozostających w zbiegu realnym. W wypadku wymierzenia kary łącznej, orzekanej za pozostające w zbiegu realnym i sądene w tym samym postępowaniu przestępstwa, ewentualne warunkowe zwieszenie wykonania kary, określone w art. 69 k.k. , sąd stosuje co do kary łącznej, nie zaś co do poszczególnych kar za zbiegające się przestępstwa. W tym ostatnim wypadku warunkowe zawieszenie wykonania kary oznacza jednakże — *implicite* — iż sąd zastosował instytucję warunkowego zawieszenia wykonania także do poszczególnych kar jednostkowych, wymierzonych za zbiegające się przestępstwa”¹⁰. W obecnej redakcji tego przepisu wyraźne podkreślenie, że chodzi o wyrok łączny wyjaśnia tę kwestię i to o co chodziło ustawodawcy. W uzasadnieniu projektu tej zmiany podkreślono wprost, że „Zmiana w art. 89 § 1 k.k. wskazuje wprost, że o warunkowym zawieszeniu kary łącznej sąd orzeka w wyroku łącznym.”, a co do dodania § 1a wskazano, że „Z kolei dodanie § 1a umożliwi sądowi orzekanie kary bezwzględnego pozbawienia wolności, także w wyroku łącznym, w sytuacji orzeczenia za zbiegające się przestępstwa kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania”¹¹.

Art. 89 § 1 k.k. także obecnie nie może być inaczej rozumiany jak tak, że zezwala na orzeczenie kary łącznej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w wypadku łączenia kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania i bez zawieszenia jej wykonania, a nie jest możliwe w takiej sytuacji orzeczenie

¹⁰ Uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 21 listopada 2001 r. — I KZP 14/2001, OSNKW 2002, nr 1–2, poz. 1 z głosami aprobującymi M. Siwka, „Prok. i Pr.” 2002, nr 3, s. 110–118 oraz krytycznymi M. Kulika, „Prok. i Pr.” 2002, nr 4, s. 97–104; D. Kali, „Prok. i Pr.” 2003, nr 7–8, s. 111–121; M. Karpowa, „PS” 2003, nr 7–8, s. 180–185 i uwagami krytycznymi R. A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 r.*, WPP 2002, nr 1, s. 116–119.

¹¹ Uzasadnienie Rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy — Kodeks karny, ustawy — Kodeks postępowania karnego, ustawy — Kodeks karny wykonawczy, ustawy — Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1394), s. 15.

bezwzględnej kary. Słusznie Sąd Najwyższy przyjął, że po wspomniana nowelizacja nie miała wpływu na interpretację art. 89 § 1 k.k., uznając że:

— „Połączenie kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania i kary bezwzględnej oraz wymierzenie skazanemu kary łącznej pozbawienia wolności, bez warunkowego zawieszenia jej wykonania rażąco narusza art. 89 § 1 k.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 8 czerwca 2010 r., to jest przed nowelizacją tego przepisu dokonaną ustawą z 2009 r. o zmianie ustawy — Kodeks karny, ustawy — Kodeks postępowania karnego, ustawy — Kodeks karny wykonawczy, ustawy — Kodeks karny skarbowy i innych ustaw. Jeżeli kasację wniesiono na korzyść skazanego to przy ponownym rozpoznaniu sprawy, wobec treści art. 4 § 1 k.k., należy stosować przepis art. 89 § 1 k.k. w brzmieniu sprzed nowelizacji”¹².

— „Co prawda obecnie obowiązujący przepis art. 89 § 1a k.k. jednoznacznie stanowi, że nawet w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, co tym bardziej przemawia za możliwością orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności wobec sprawcy zbiegających się przestępstw, któremu wyrokami jednostkowymi zostały wymierzone kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, to jednak w takich przypadkach należy zawsze przy orzekaniu mieć na uwadze jedną z fundamentalnych zasad prawa karnego, wyrażoną w art. 4 § 1 k.k. Nie ma przy tym chyba żadnych wątpliwości, że wprowadzone wspomnianą wyżej nowelą zmiany przepisów odnośnie kary łącznej, są dla skazanych mniej korzystne od tych, które obowiązywały uprzednio”¹³.

— „W dacie wyrokowania (...), dyspozycja art. 89 § 1 k.k. wykluczała możliwość wymierzenia w wyroku łącznym kary bezwzględnego pozbawienia wolności powstałej z połączenia kar orzeczonych również z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Wymierzenie w wyroku łącznym kary bezwzględnego pozbawienia wolności w tych warunkach wywołałoby w stosunku do jednostkowej kary warunkowo zawieszanej takie skutki, jak postanowienie o zarządzeniu jej wykonania. A przecież podstawą do tego rodzaju decyzji procesowej mogły być jedynie okoliczności wymienione w art. 75 § 1–3 k.k., po stwierdzeniu przez sąd ich wystąpienia i umożliwieniu wypowiedzenia się skazanego, nie zaś — art. 89 § 1 k.k.”¹⁴

Mając powyższe na uwadze trzeba pozytywnie ocenić wykładnię art. 89 § 1a k.k. dokonaną przez Sąd Najwyższy w głosowanym wyroku, a negatywnie podniesienie problemu możliwości zmiany wykładni art. 89 § 1 k.k. w związku ze zmianą normatywną polegającą na dodaniu § 1a do tego przepisu.

mgr Blanka J. STEFAŃSKA

¹² Wyrok SN z dnia 9 maja 2011 r. — V KK 108/11 LEX nr 817560, wyrok SN z dnia 12 kwietnia 2011 r. — V KK 74/11, OSNKW 2011, nr 6, poz.54.

¹³ Postanowienie SN z dnia 16 grudnia 2010 r. — II KK 156/10, Biul. PK 2011, nr 2, poz. 2.1. 24.

¹⁴ Wyrok SN z dnia 8 lutego 2011 r. — III KK 414/10, Biul. PK 2011, nr 3, poz. 1.2.2.